יבמות לו.

קושטא פ״ה

וכ"ל מדברי הרמב"ם כתהיה פ"ה מסל' יסודי התירה - ב: (°) ועיין בא"ה סימן כי" ב׳ וכהגה״ה שם שוש הכה של העוכדת כוכבי' ושים כי משים יהרג וחל יעבור: (°) בספר בדק סבית לסרב כ"י נראה דב"ל דאין אדם רשאי נפגים בכנמי הו למיניקות כדי שלה יעבירים על דת וע"ם בסימן ט טור וכן כתב הרה"ב ברים פ"ב לעבודת כוכבים י ניתוקי יוסף בפרק בתרה דקתה מהה דהמריגן שרי

כנסת הגדולה

(סימן קנ"ז בשו"ע סעיף ב (*) אפור לאדם "יני" שהוא עובד כוכנים כדי שלא יהרגוהו כו'. נ"ב גרסיני בנדרים פרק קונם יין שרי לצורבא מדרבגן לומר עבדה דנורא אנא לא יחיבנה כרגה

דגול מרבבה

(סימן קנ"ז סעיף א' בהג' ה *) ונממא אותה יבמאי ביים חם לשון הכסף משנה בכ"ה מהל' יסודי התירה כהב הרשב"ה בתשובה בסיפה ב: נשים עוברות ואמרו להם עובדי כוכבים תנו לנו אחת הכם

בית לחם יהודה

יציל מפני חילול הבס יכיד ראים דכתב כה"ג כוכבים א' רוצה להשביע לישראל בשם המיוחד. ידיקה בגילר הרחש כתב בוס"ל א"ר כל כך איכיר מפורש שלא להוכיר השם להדים ובגילוי רחש שבועות שמחוייב כהן דהב לאו הזכרה לבעלה שלוכך היה לעמוד החוק שלה להחמין של ובגילוי שבועתו אשכתן בהדיה קפידה להיכיר ע"כ: (שם סעיף ב"ו אסור לאדם וכו'. כתב בספר חסידים ישראל ששותכ

ברכי יוסף

חיוב או מיתה הגם דבעניי עלמו ליכא יהרג ואל יעביר והרב ש"ך ס"ק י' כ' דהר"ן הכיא ראייה מאותה שאתרי ימות ואל ידבר עמה דליכה אלא לאו דלא תקרבו. והרב ש"ך הוליד מזה דאתי כדעה הרמב"ם דאיכא לאו בחיביה לקראת נש"ק והרמב"ן כליג וכו' ע"ש באורך. ולפים ריהטא קשה דהרמב"ן הכיה ראיה זו בספר תורת האדם דף י"ל וכתב דג' עבירות נ"ם בעבירה ל"ש באבקה ע"ש כל לשונו. הרי דהרמב"ן אבר ומייתי ראייה משום דה" לביוריה דג"ע אף דסבר דליכה לאו דלא מקרבו וכן מוכה מדברי הרמב"ן במלחמית כ"כ ומעתה מה שהכריע הרג ב"ן כהרמב"ם מהחים דימות יה ידבר עמה אינה הכרעה דגנ הרמב"ן כתבה לזו וביא"ר מיתה בגוף הערוה בעבירה עלמה והוי דרך שכתב הרג הנימוקי ס"פ בן סירר: חזיתי להרב מהרמב"ה בהיב יוה"כ על דף פ"ב שהביה דבי הש"ך כשם הר"ן בהכיל רדי: מימות ואל ידבר עדה : וכתב ח"ל וראיי זי דיד ידי דשמני התם דהחולי כל ברבר השנוני התם החדוני כל הדדה העבירה עלתה ילפוכך יחיד ואל יעשה עבירה הבל הד אנסוחו לכ"ג שיבה על ההלתו החות איסור לארן הד שיסרג. ותו דיסרג יאל יכביי

פייד חלוי בשיעבור עבירה אחת מעלמו ע"י זה תבוא לו הללה מותר לעשות ממש הוא שם וכ"כ העט"ז ואע"ג דדעת ר"ת? דאפילו אשת איש נמי כן: (ז) תנו לנו אחד כו'. הכי איתא בתוספתא ומסיים בה אא"כ מכל מקום אין כך דעת כל הפוסקים: מו. אלא אם כן הייב מיתה. יחדוהו כשבע בן בכרי ובירושלמי² פליגי בה ר"ל ורבי יוחנן ר"ל ס"ל וכתב הרמב"ם 3 ומכל מקום אין מורין להם כן לכתחלה וכ' ד"מ בשם והוא שחייב מיתה כשבע בן בכרי ור"י ס"ל אע"פ שאין חייב מיתה הגה"מ 8 שלריך לחזור לכתחלה על כל לדי לדדים קודם שימסרוהו ועיין

שפתי כחו

בב"ח סעיף ד' שכתב כמה הילוקי דינים בזה והיה נראה לי שאין ברורה לא השגתי עליו: ב מז. אסור לאדם לומר כו'. עמ"ם הכ"ח

אינו בכלל גילוי (מ) עריות (ב"י בשם הרמב"ן והפוסקים הנ"ל) (°) [טיז] עובדי כוכבים שאמרו לישראל (ז) (יג) תנו לנו אחד מכם ונהרגנו דבריו מוכרחים ולפי שהרחיק עדות לא יתנו להם אחד מהם אלא א"כ יחדוהו ואמרו תנו לנו פלוני (משנה פרק וכ׳ שבתשובה בירר דבריו בראיה ח' דתרומות והרמב"ם פ"ה מהלכות יסודי התורה) ויש אומרים דאפילו בכה"ג אין למסרו מו אא"כ (ה) (י) (יד) חייב מיתה (טו) כשבע כן ככרי (ב"י בשם רש"י ור"ן) (מ") [יו] וכן נשים שאמרו להן עובדי כוכבים תנו לנו אחת מכם *) ונטמא אותה (טד) יטמאו (יא) כולם ולא

ימסרו נפש אחת מישראל (רמב"ם פרק הנזכר) [יח] (יו) כל מקום שנאמר יהרג ואל יעבור אם עבר ולא נהרג אע"פ שחלל השם מכ"מ נקרא אנום ופטור [יש] ודוקא שלא יוכל לברוח אבל אם יכול לברוח ואינו עושה הרי הוא ככלב של על קיאו ונקרא עובר במזיד (ב"י בשם הרמב"ם פ"ה דיסודי התורה) (°):

ב מז (כ) ס (*) אסור לאדם לומר שהוא עובד כוכבים כדי שלא יהרגוהו יאבל אם כדי

והרמב"ם פרק ה' מהלכות יסודי

התורה 3 פסק כר"ל ותמה ב"י למה לא פסק כר"י דקיימא לן כוותיה לגבי ר"ל 4 בכל דוכתי וראיתי בהג"ה מיימונית שהקשה ג"כ הכי וכ' שמהר"מ הביא לו ראיה לרמב"ם ממ"ש בהג"ה למעלה ונראה שהראיה היא ממה דאיתא בירושלמי ² עולא בר קשבי תבעתיה מלכא ערק ואזיל לגבי ריב"ל והב"י הביאו כאן והיינו שיש לדקדק בו מאי חטאו של ריב"ל שנסתלק אליהו מעליו ומהיכן היה

לו להרגיש ולראות שלא לסמוך על המתניתין שהיא מפורשת דאם כן בכל יום לא נדע על מה לסמוך ונראה שאליהו היה מגלה לו כאן שיש במתקי׳ ב׳ פירושים דהיינו או כר״ל או כר׳ יוחנן אם דוקא חייב מיתה או לאו וההוא גברא לא היה חוטא כשבע בן בכרי והיה ריב״ל פוסק כר״י והוכיחו אליהו ז"ל דההוא משנה כמשמעותא לאו משנת חסידים אלא כל הסיד יהיה מורא על ראשו שמא כר"ל דמספיקא אזלינן להקל בנפשות ולא מסרינן נפש על פי זה חש לה הרמב"ם ופסק גם כן כר"ל אלא דעדיין קשה למה פסק הרמב"ם אפי' אם הוא חייב מיתה אפ"ה אין מורין כן והיינו מכח ההיא דאליהו וצ"ל דשם מיירי שההוא גברא היה חייב מיחה ואפ"ה הוכיחו אליהו וכ"פ בכסף משנה ואם כן הדרה קושיא שלי לדוכת׳ למה נענש ריב"ל ותו מה היה לו לעשות חסידות וכי היה לו להניח להרוג כל ישראל ח"ו מכח חסידות. ונראה לי שעיקר החטא היה במה שריב"ל עלמו הלך ומסרו והיה לו להניח הדבר ביד המון העם שיעשו מה שירלו וממילא היו מוסרים אותו והוא לא היה לו לומר כלום ועל זה אמר אליהו לאו משנת חסידים היא כלומר שלא על החסידים נשנה כן שהם בעצמם יעשוה אלא יניתו הדבר כמות שהוא. ועל כן פסק הרמב"ם שאין מורין כן לכתחלה אלא יניתו הדבר וכמו שירצו יעשו זהו נ"ל נכון בפי" הירושלמי וברמב"ם ולענין הלכה יש לנו לפסוק כן כר"ל ולא ימסרוהו אא"כ חייב מיתה כשבע בן בכרי כדעה השניה שהביא רמ"א כאן וכן פסק מו"ח ז"ל: (ח) חייב מיתה כשבע בן בכרי. נראה דלהכי נקטיה כשבע בן בכרי דאע"פ דבדין תורה לא היה חייב מיתה אלא מלד חוק המלכות שמרד בדוד מ״מ מוסרין אותו אם יחדותו ומינה אף בזמנינו מי שפושע ומורד במלכות שלו מוסרין אותו וה״ה בשאר עבירות שאחד מוחזק בהם כגון עוסק בזיופי׳ או שאר דברים שיש בהם סכנה פשיטא שמוסרין אותו ומן הראוי למסור אותו אפי׳ אם לא יחדוהו כיון שהוא כמו רודף לשאר ישראל ע"י מעשיו הרעים שעושה בפשיעה כן נראה לי בזה ועוד נראה לי דבמקום שאין מוסרין אותו אין חילוק בין מסירה למיתה או לשאר יסורים או אפילו לממון דלענין יסורים פשיטא שהם גרועים ממיתה כדאמרינן באלו נערות (דף ל"ג) אלמלא נגדוהו לחנניא מישאל ועזרים הוה פלחו לללמא ויליף מזה דיסורים קשים ממיתה ויליף דמלקות חמור ממיתה וראיה דהא בירושלמי לא קאמר תבעיתיה מלכא להריגה אלא סתם תבעיתיה אפשר ליסורין לחוד (ואין) [ויש] לנו להחמיר מספק ואפי׳ לממון מלינו בפרק הגוזל בתרא⁵ דקאמר על זה קרא כתוא מכמר כיון שנפל בידי עובדי כוכבים שוב אין מרחמין עליו כן נראה לע"ד: (מ) זכן גשים כו'. ב"י בשם הר"ן 6 כתב דגם בנשים אם יחדו

רדושי רע"ק
עכ"ל בעל כתנות אור על התורה להגאון פמ"א זצ"ל: (שס נהגה"ה) עובדי כוכנים
שאמרו זישראל. עי מג"א (סס"י קנ"ו): (שס) אא"כ יהדודו. עיין תשובת שער
אפרים (סימן ע"ב ד' נ"ב ע"ד): (ש"ך ססק"י) משמע דבערוה דרבנן. ע" בתשובת
הרא"ם (ח"א ס" נ"ט) וביותר י"ל דאפילו בערוה דאורייתא דהיינו חייבי לאוון עבור ואל
הרא"ם (ח"א ס" נ"ט) וביותר י"ל דאפילו בערוה דאורייתא ההיינו הייבי לאוון עבור ואל

יהרג דדוקא בערוה שיש בה כרת בזה אפילו אביזרא דידיה יהרג ואל יעבור וע' בארוכה בס׳ בתי כהונה (ח״ב מסי׳ י״ב עד סי׳ י״ז):

למרגמיה. הצ"מ פיג סיק בי עיש החייביש חיירן הקושיא והביאו כייש עד במיד. בב"ר (כ) אסור כו' אכל כו'. בב"ר (ני) דוקא שלא יוכל לברוח כו'. ואף שתחלתן באונס מיש בספיד בתחובות (ניא בי) הני נשי דגנבי כו' ודראי שבקינהו כו'. הוא שתחלתן באונס מיש בספיד בתחובות (ניא בי) הני נשי רגנבי כו' דחק שם ברא"ש אבל פי פ"ב שני תלמירים משל ריי שינו עטיפתן כו' א"ל בניה כו' אלמא דלא מהני אלא א"ל ישאלום וירושלמי דפ"ב דאמרינן שם יכולה לומר עובדת כוכבים כו' דחק שם ברא"ש אבל

פתחי תשוכה

שכן מוכח מחך דהעלה לכו טינא ובס"ק י"ב הביא דברי הנ"י והם סתרי אהדדי עכ"ד. וע"ש שק מושה מהן דימנטה כנו טיינו וכען יים הכים דבלי הדי והם טמור שהידי עליד. ופיש עוד דדייה ואמנם לחלץ: (דג) תגו אנו אי שפב. במשומת נייד נחיינה חייד סיימן עייד נשאל בן המחבר שר שלידן יהודים לעבודתו וחבקש מהיהודים שימסרו לו אחה נערים אם מוחר לתסור לו והשיב דפשוע שאטור ואף אם יש אחה נערים קלים ופרוצים ביותר אין אנו יכולים לדון לו והשיב דפשוע שאטור ואף אם יש אחה נערים קלים ופרוצים ביותר אין אנו יכולים לדון דיני נפשות והרבה הילדות עושה וניתן להענישה בתפיסה אבל חלילה למסור אותם להדיחם לגמרי מקהל ישראל ובפרט שלא נתברר בעדות ברורה אם עברו עבירה חמורה לכן שארית נגמרה מקהב יסרת ובפרס שתה מהגרד בעיות ביותר שם במו שביים שונה ביותר ישראל ג'א יעשו עולה מו אך את זה יסילים לעשות להשתיל על אדם כבר שלא יקחי אותו כייו שלא אתרו בפירוש שאותו הם מבקשים אבל אם כבר בא הפקודה על אחד קשה להורות להשתדל עבורו ובנד"ז קשה להורות וע"ו אמרו חז"ל כשם שמלוה לומר דבר הנשמע כו' והמשכיל בעת ההיא ידום אבל עכ"ם מחוייבים למחות ביד מי שרולה למסור בידים ע"ש ועיין בתשובת יד אליהו ס"ס מ"ג ועיין כס' תפארת למשה שכתב דעל פי גורל שרי כעוכדא דיונה וגבעונים יסוה"ת שכחב בשם הרשב"ה בחשובה דחפינו היתה החת כבר מחוללת ישמאו כולם ולה ימסרו אותה ועיין בדצול מרבבה שתמה ע"ז דכירושלמי פ"ה דתרומות מביאר להיפך דאם היתה כבר טמאה או שפחה מוסרין אותה ע"ש וע' בהשוכת נו"ב תניינא חי"ד סימן ע"ד מ"ש בזה:

(יא) בודם . ב"י בשם הר"ן כתב דגם בנשים אם יחדו אשה אחת מהם דימסרו טתמה זו שפה שנאבר יהרג בר. עיין בס' משנת חכמים שם שנסתפק גם לענין זה אף אי נימא דבהע שניהו שייבור ואל יהרג אין מילוק בין אם באים עליי על עסק ע"ד מ"ס וחי. או או (עמש"ל ס"ק ב') עדיין יש להסתפק באלו ג' עבירות שייבוג ואל עבור ואם עבר וא והיר דפעור אם דוקא בכס"ג שבא האנם אווכן לעבור על דת מ"ד ואם לא יהירג ועבר על היה מ"ד אם לא לפור עבר על היהירג ועבר על היהירג ועבר על היהירג ועבר על היהירג ואל יעבור. אבל אם האנם רצה להורגו והוא מרצינו עבר על א' מג' עבירות בכדי להציל שלמו י"א דהוא חייב מיתה או מלקות של גוף עבירה כיון דמדינא יהרג ואל יעבור. ישיבר הפטור אם עבירה ביון דמדינא יהרג ואל יעבור. ושוב כתב לחלק להף אם ניתא לעם לכן הדעת מכרעת מ"מ בעבודה כוכים ועביר הפטור אם עבר מגו"ה. י"ל דאין בי אלא מידושי והיינו דוקא באם אוכר. ושוב כתב לחלק אם ניתא דבכה"ג לא מקרי אנים דכן הדעת מכרעת מ"מ בעבודה כוכים

דהוקש לרולח והיינו במימות ב"ד אבל באיסור לאוין מנ"ל ומו דלענין להצילו בנסשו דנסקא לן מהך קרא דלנערה אמרו פרק בן סורר ומורה דף ע"ג דדוקא חייבי בריסות ותיסות אבל הייבי לאוין מנ"ל ומו דלענין להצילו בנסשו דנסקא לן מהך קרא דלנערה אמרו בעדה עודה ומורה בעדה בעדה הרוש בייה אם אנסוה ופי עביל ואין כאן מור האדם ושם מתב דמוערה לוחד בייה אם אנסוה ופי עביל ואין כאן דבי בנה חיין בין ואל אמהה אלא ללו האדם הרון בין ואל אמהה אלא ללו האדם הרון בין בייל בעדה אות בייד באין בעדה בייד בעדה בייד בעדה והיין בסנהדירון שם מבואר על דף ע"ד דאין עשם ג"ע משום דתאלונה לביצ עבור ואל החרים דאף בכהי אין לשפרו אא"ב הייב פיתר בעב"ב ביי האברעני בען סור וציב עורע הרג זרע אברה בייד ושם השיג על הרג חות יאר בכללות ווש עוד להארין: (שם בהג"ה) ויש אומרים דאף בכהיג אין לשפרו אא"ב הייב פיתר בעב"ב ביי האברעני בעב"ב ביי ביותר און לאברעני בעב"ב ביי ביותר און לאברעני בעב"ב ביי ביותר און לאברעני בעב"ב ביי האברעני בעב"ב ביי ביותר בעב"ב ביי ביותר אברעני בעב"ב ביי ביותר און לאברעני בעב"ב ביי ביותר אברעני בעב"ב ביי ביותר אברעני בעב"ב ביי ביותר בעב"ב ביי ביותר בעב"ב ביי ביותר און בעב"ב ביי ביותר בעב"ב בייד בעם בעב"ב בייד בעב"ב ב

ביאור הגר"א [טז] עובדי כוככים כו". ירושלמי פ״ח דתרומות והביאו הר״ש שם מתני׳ י״ב וכר׳ יותנן והרמב"ם פסק כר"ל משום ההוא עוברא דריב"ל שם וצ"ע: [יז] וכן כו' מתני שם: [ית] כ"מ כוי. סנהדרין ס"א וכרבא: (יוקוט) כ"מ שנא" יהרג כו' ופטור. כרבא בסנהדרין דאמר פטור וכתי ראשון בתוס' שם אבל הרא"מ פי כתי' השני שלא נעשה מעולם לשם עבודת כוכבים אלא מאהבת ויראת אדם כגון אנדרטי והמן דלתי׳ הראשון קשה דתנן הפוער כו׳ אע״ג דמתכוין לבזוייה והזורק כו׳ אע״ג דמתכוי פ"ג ס"ק ב' ע"ש והריב"ש תירץ הקושיא והביאו כ"מ ע"ש:

(ט) עריות . דוקה פנויה אבל אשת איש גילוי עריות ממש הוא ולפ"ז ל"ל דאסתר

פנויה היתה וגבי פנויה אפילו היא עושה מעשה כגון שמביאה הערוה עליה אפ״ה אינה בכלל עריות אבל ישראל הבא על העובדת כוכבים בכלל ג"ע הוא דיהרג ואל יעבור [דקנאין פוגעין בו וחשבינן ליה מחייבי כריתות ואם הצלת נפשו תלוי כשיעבור עבירה אחת מעלמו ועי"ז תבוא לו הללה מותר לעשות כן] והיינו דוקא בפרהסיא מיהו בנ"י כתב דאפי' בלנעה יהרג ואל יעבור ועי' בא"ע סי' ט"ו וע"ז איזהו ג"ע עכ"ל הש"ך וט"ז: (י) חייב. וכתב הרמב"ם ומ"מ אין מורין להם כן לכתחלה ופי׳ הט"ו אלא יניתו הדבר להמון עם וכמו שירלו יעשו ואע"ג דשבע בן בכרי לא היה חייב מיתה בדין תורה אלא מלד חוק המלכות שמרד בדוד מ"מ מוסרין אותו אם יחדוהו ומינה אף בומנינו מי שפושע ומורד במלכות שלו מוסרין אותו וה"ה בשאר עבירות כגון אם עוסק בזיופים או שאר דברים שיש בהם סכנה פשיטא שמוסרין אותו ומן הראוי למסור אותו אפילו לא יחדוהו כיון שהוא כמו רודף לשאר ישראל ע"י מעשיו הרעים שעושה בפשיעה נלכן כתב בית הלל סי" רס"ו מי שמל גרים ובא עלילה על הקהל מותר לומר להעובדי כוכבים שוה עושה המעשה שמל הגרים דאע"ג דמלוה עביד אסור להכנים עלמו בס"נ עכ"ל]. ועוד נ"ל דבמקום שאין רשאין למסור אותו אין חילוק בין שמוסרין אותו למיתה או לשאר יסורים או אפי׳ לממון לעולם אין מוסרין אותו (דכיון שנפל ביד עובדי כוכבים שוב אין מרחמין עליו) עכ"ל וכתב ד"מ דלריך לכתחלה לחזור על כל לדי לדדים קודם שימסרוהו: